

FOLKE VIRKE

August - September - Oktober 2024

Det etniske kultursyn

www.folkevirke.dk

3

Vestens historie-skrivning er dikteret af følelser og lidenskaber

Af Bijan Eskandani, arkitekt MAA

Etnisk kultursyn i fællesskaber

Af Grete Mygind,
pensioneret sygeplejelerer

8

Det etniske kultursyn set med litterære briller

Af Jeanne Bau-Madsen,
cand.pæd.

12

FOLKEVIRKE

Social, kulturel og politisk oplysning

Udgivet af oplysningsbevægelsen
FOLKEVIRKE

Oplag: 1.200 . ISSN 0015-5845

**Deadline for næste nummer:
15. oktober 2024.**

Bladet kan kun bestilles ved direkte
henvendelse til:

Folkevirkes kontor

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal
1153 København K

Tlf. 33 32 83 11

E-mail: folkevirke@folkevirke.dk

www.folkevirke.dk

Dette nummer koster i styksalg
kr. 60 + porto.

Særpris for klassesæt.

Bladabonnement kr. 210 + porto pr. år.

Medlemskab kr. 400 pr. år.

Beløbene kan indbetales på

Folkevirkes konto:

Reg.nr. 5301 . Kontonr. 0287753

Redaktion

Annemarie Balle (ansvarshavende)

Firkløvervej 1

2400 København NV

Tlf. 51 51 24 20

Forretningsudvalg

Formand: Annemarie Balle

Næstformand:

Jeanne Bau-Madsen

Kasserer: Tove Hinriksen

Karen Hallberg

Anne Lise Jensen

Tove Kristensen

Lene Lund

Grete Mygind

Katrina A. Rasmussen

Susanne Tarp

Tryk og layout

Aars Bogtryk & Offset, tlf. 98 62 17 11

E-mail: aarsbogtryk@aarsavis.dk

Layout: Louise Christensen

Genrefotos: www.colourbox.dk

Udgivelsen af dette temablad er økono-
misk støttet af Kulturministeriets Udvik-
lingspulje til Lokal Folkeoplysning

FORENINGEN AF
DANSKE KULTUR-
TIDSSKRIFTER

Det etniske kultursyn

Den enkeltes kulturelle bagage har stor betydning. Meget større end de fleste som regel gør sig det klart.

Også det historiesyn, som etniske danskere er vokset op med, spiller en stor rolle for, hvordan de fleste danskere ser på verden.

Det er forhold, som tydeligt kommer til udtryk, når etniske danskere går i dialog med nydanskere, som er vokset op i andre kulturer og har haft en skolegang samt en uddannelse i samfund med andre kulturelle referencer.

I dette temanummer af "Folkevirke" peges på nogle af de områder, hvor det etniske kultursyn kommer tydeligst til udtryk. Det er bl.a. inden for uddannelse, omgangsformer, billedkunst og historiesyn.

For Folkevirke er det en vigtig del af folkeoplysningen netop at gå i dialog på disse områder, så den enkelte kan blive mere klar over forskellighederne og måske også få en større indsigt i, hvor stor

en indflydelse det etniske kultursyn har. Når man ser tilbage i historien og fx læser litteratur eller ser skuespil, som er 50-100 år gamle, så opleves forskellene tydeligt. Men også i dag er forskellene til stede – måske ikke så tydeligt, men de små forskelle eksisterer stadigvæk. Derfor er det ønsket, at dette temablad kan danne baggrund for flere debatter blandt læserne. Som supplement til temabladet arrangerer Folkevirke i København i løbet af efteråret en række temamøder, hvor der bl.a. er fokus på kulturen og arkitekturen. Mødedatoer og yderligere information om møderne kan læses på de sidste sider af dette blad.

God læselyst og på gensyn i Folkevirke!

**Annemarie Balle,
redaktør**

INDHOLD

Vestens historieskrivning er dikteret af følelser og lidenskaber . . .	3
Etnisk kultursyn i fællesskaber	8
Det etniske kultursyn set med litterære briller	12
Øjenvidne til det ukendte	14
Folkevirke info	19
Arrangementskalender 2024	22
Fællesskab med forskelligheder	24

Forside

Øverst: Statue af Moahamad-ibn Musa al Kharazmi, den store persiske matematiker.

Copyright: DierkA, WikiMedia.

Nederst t.h.: Nimb Hotel, Tivoli, sommeren 2017.

Copyright: Tivoli, Lasse Salling. Fotograf: Lasse Salling.

Vestens *historieskrivning* er dikteret af følelser og lidenskaber

Det er på tide, at europæere tager deres vestlige historieskrivning op til revision

Af Bijan Eskandani,
arkitekt MAA

"Man bør orientere sig"

Søren Kirkegård

Er det ikke på tide, at man kommer til bekendelse og indrømmer, at Verden af i dag ikke kun består af Europa? Og at den europæiske historie ikke længere er verdenshistorie i dag. Også folk fra andre kontinenter er trådt ind på verdensscenen. Men mens alle verdensdele uden undtagelse deltager aktivt i den store skuespilhistorie, minder europæisk historie stadig om et middelalderligt verdenskort, hvor verdenshavet omgiver den runde skive Europa, og hvor Grækenland og Rom stadig indtager pladsen som paradises midtpunkt og åndelige hjem. Det faktum, at andre kontinenter og folk også eksisterer og kræver en plads i historien – ja i Europas hævdevundne historie – kan ikke længere ignoreres i en nutid, der allerede griber stjerner.

Derfor er det på tide at tale om de folk, der har grebet dybt ind i verdenshistoriens gang, og som Vesten og menneskeheden skylder uendeligt meget. Men alligevel, hvis man bladrer gennem hundrede vesteuro-

pæiske bøger, der giver historiske oplysninger, finder man ikke disse folks navn i otteoghalvfems af de bøger. Selv i dag, for den vestlige bevidsthed og for ethvert skolebarn, begynder verdenshistorien, eller enhver litteratur-, kunst- og videnskabshistorie i det gamle Egypten og Babylon for at dvæle andægtigt i Hellas og Rom og med et kort, sidelæns blik på Byzans til den kristne middelalder og den moderne tidsalder.

Europa er hverken interesseret i perioden før Middelalderen eller hvad

der skete i verden uden for Europa på samme tid som Middelalderen. Det er ukendt og sjældent diskuteret, at befolkningen i nærmeste nabolag – et bredt bælte syd for Europa – nemlig araberne/perserne og andre – har været de førende kulturfolk på jorden i næsten trekvart årtusinde! Det er dobbelt så lang tid, som grækerne blomstrede. Disse befolkninger har også haft en mere direkte og varieret indflydelse på Vesten end grækerne – men helt ærligt, hvem i Europa ved det, og hvem taler om det?

Stjernen i arabisk kirurgi – "Abolghasem", 936-1013 – gav de vestlige kirurger disse akut nødvendige kirurgiske instrumenter.

Er det for tidligt, at man starter en objektiv og retfærdig vurdering af arabernes fremragende præstationer, som kan regnes for fundamentale bidrag til vestens kultur i stedet for at nedgøre den?

Bijan Eskandani,
arkitekt MAA

For grækernes skyld alene tildeles araberne en cadeau: De har "bibragt" Vesten antikkens skatte!

Denne ene sætning, der foregiver at "ære" arabernes fortjeneste for Vesten, men dermed bevidst reducerer deres medvirken til et postbuds niveau og nedværdiger dem ved at skjule sandheden.

Det er ikke kun et spørgsmål om at udvide trådene i Vestens historiske horisont. Det handler i vores tid om at søge venner hos fjender fra i går, om at åbne op for tolerance og mere medmenneskelighed og se selve mennesket og ikke blændes af religionen.

Er det stadigvæk for tidligt at lade retfærdighed ske på grund af religiøse lidenskaber?

Er det for tidligt, at man starter en objektiv og retfærdig vurdering af arabernes fremragende præstationer, som kan regnes for fundamentale bidrag til vestens kultur i stedet for at nedgøre den?

Vestens forhold til araberisme fra islams proklamation til i dag er et klassisk eksempel på, i hvilket omfang historieskrivning kan dikteres af følelser og lidenskaber. Dette var

forståeligt i en tid, hvor enhver indflydelse fra andre trosretninger var uønsket (den sorte katolicisme), fordi den måtte være farlig. Dette middelalderlige standpunkt er endnu ikke blevet helt sat til side (trods den lyse protestantisme). Selv i dag begrænser konfessionelle horisonter synet, selvom det ofte kommer fra et sløret, men dybt forankret ubehag over for mennesker med den muslimske tro, hvis sind er blevet dæmoniseret af propaganda som mord-

brændere, afgudsdyrkere og sortkunstnere. Ja selv i dag er der stadig stærk modvilje mod at anerkende flere ting, som Vesten har arvet fra araberne.

Her taler vi om "arabere" og den "arabiske kultur", ikke den islamiske kultur, fordi ikke kun muslimer, men også kristne, jøder, tilhængere af Zarathustra (persisk vismand omk. 1000 år f.Kr.) og Sabæere (indbyggerne i Saba, sabæere, var et folk, som fra 600-tallet til slutningen af

Allerede i 8. århundrede brugte araberne diverse raffinerede instrumenter herunder Astrolabiet. Det blev også brugt som lommeur og kvadrant.

100-tallet f.Kr. herskede i det sydvestlige Arabien) har bidraget til den. Mange af de største præstationer er netop sket i protest mod den ortodokse islamiske holdning. Faktisk mange af de karakteristika, der definerer den åndelige verden, var allerede en del af arabernes karakter før islams tid. Dette kan være en interessant refleksion over kulturelle og åndelige aspekter af arabernes historie.

Når man siger "araber" og "arabisk kultur", bør man vide, at der ikke kun er tale om "araber" som Herodot allerede kaldte "arabioi", men også persere, indere, syrere, berbere, visigoter, der hjalp med at forme den. For alle de folk, som araberne havde rejst sig mod som deres herrer (den arabiske/islamiske ekspansion i det 7. århundrede), var forenede ikke blot af det fælles arabiske sprog og religionen, men af den arabiske model og den arabiske ånds uhorste indflydelse, de var blevet formet til en kulturel enhed med stor samhørighed. I den forbindelse skal det bemærkes, at perserne er det eneste folk, som trods 200 års arabisk dominans fastholdt deres sprog (farsi

eller persisk). Derfor, når man taler om arabisk kultur, er der tale om en kultur, som gennem årtier har udviklet sig til en fuldkommen helhed blandt de ovennævnte folk.

Den arabiske verdens skæbne, som allerede tidligere har haft en afgørende indflydelse på verdenshistorien, kan snart også komme til at påvirke Vesten. Er det ikke på tide, at man ser bort fra, hvad der adskiller os, men i stedet for søger efter det fælles, der forener os!?

I Vesten har man følelsen af, at den arabiske kultur er meget anderledes end Vestens, og man kender ikke den enorme indflydelse, den har haft, selv om arabiske ord, spredt over de europæiske sprog, og selv om man er omgivet af mange genstande, der i mange år har været fast inventar i vores liv, og som er kommet fra araberne med deres arabiske navne, og som bruges dagligt i husstanden. Det ser ud som en enorm usynlig barriere, der kun lader os se de mange forskelle mellem to folkeslag, men ikke alle lighederne!

Det er på tide, at Vesten sender arabertum en tak, som er blevet fortiet i mange århundrede. Men når det siges, at der er et stort – omend nødvendigvis ufuldstændigt – antal direkte og indirekte påvirkninger fra arabisk kultur, betyder det ikke, at alt kommer derfra. Man skal ikke

overse eller undervurdere den vigtige indflydelse fra grækere, romere og kinesere, indere og jøder, ligesom vi heller ikke må glemme den selvstændige vilje og kulturskabende kraft hos de germanske og romanske folk, der har taget fremmede elementer til sig for at realisere sig selv!

Kultur og samfund er resultatet af mange menneskers bidrag og indsats. Ligesom mange hænder, der arbejder sammen, kan væve en stor tæppekultur, sådan kan mange individer, hver med deres unikke perspektiver og erfaringer, bidrage til at skabe en rig og mangfoldig kultur. Alle har deres plads og ret til at blive anerkendt og takket for deres bidrag.

Som et lille eksempel kan nævnes Fanø - en ø i Danmark med en rig kultur og med dybe rødder.

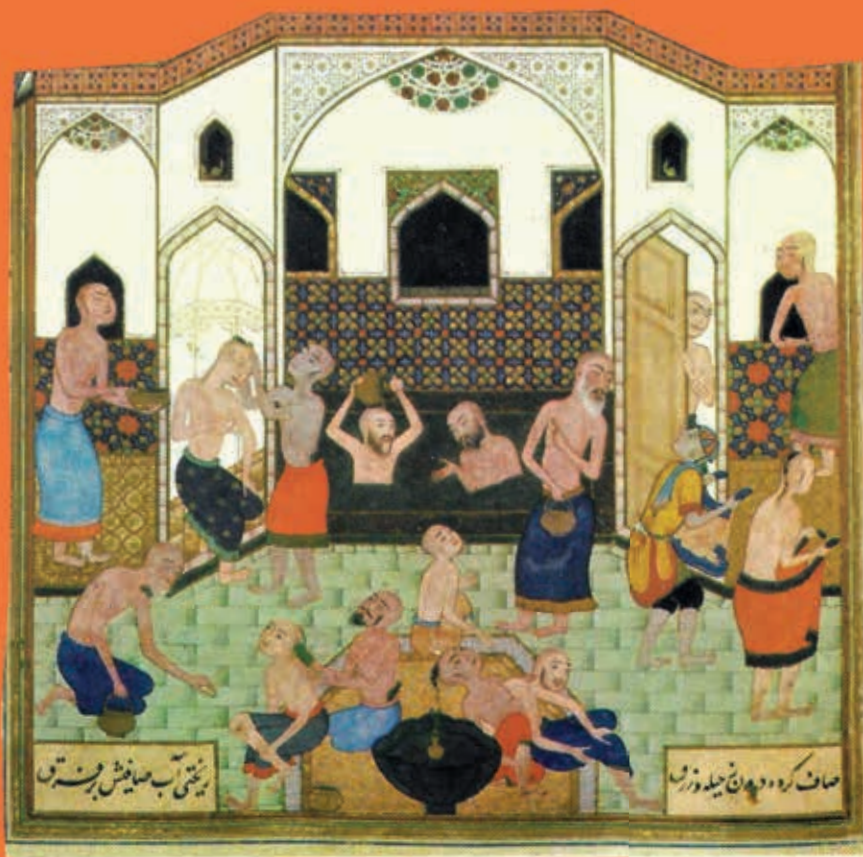
Fanøboerne har historisk set haft tætte forbindelser til sydlige nabolande, især Tyskland og Holland. Fanøs sømænd sejlede på verdenshavene og bragte deres indflydelse og erfaringer hjem. Dette samspil mellem forskellige kulturer har formet Fanøs unikke skikke og traditioner.

Tingene har ikke værdi baseret på den tid, de varer, men på de spor, de efterlader.

Arabisk ordsprog

Avicenna (på persisk Ebn Sina), 980-1037, er en fremtrædende persisk læge og filosof samt forfatter til en medicinsk encyklopædi i fem bind "The Canon of Medicine". Den blev brugt som standard medicinsk lærebog i den islamiske verden og i Europa op til det 18. århundrede.

Allerede i 10. århundrede fandtes der i byen Baghdad mange badeanstalter med tusindvis af badende. Til badeanstalterne var der tilknyttet både massører og frisører.

Arabiske gaver - krydderiet i hverdagen

Når man træder ind på et dansk apotek eller står i en krydderiafdeling, har man arabiske "opfindelser" foran sig.

Med et kig ind i de kasser og krukker dér, kan man konstatere diverse kendte stoffer som fx muskat, muskatnød, kanel, ingefær, kommen, estragon, safran, kamfer, alkali, bagepulver (natron), soda, borax (natriumtetraborat), saccharin, alkohol og mange andre orientalske lægemidler, der bruges dagligt i husstanden. Kaffebønnen, som vi fint kværner. Kaffen er den sorte drik, som vi opfrisker vores humør med hver dag, sukkeret er en fast bestanddel i ethvert køkken, limonade og karaffel, kittel og jakke, og madras lærte vi

også at kende via araberne. Men ikke kun det! Krydderier og lægemidler bærer alle – i næsten hele den civiliserede verden – stadig deres arabiske navne!

Ja selv navnet "Admiral" stammer fra araberne (Amir al bahr)! eller navnet Paradis, som stammer fra Persien længe før islam!

Når man siger, at man føler sig udmattet, træt og mat, og gerne hviler sig på sofaen, divanen eller alko-ven, kan ethvert barn regne med, at de ekstraordinære ord har fremmed oprindelse. I øvrigt bruger vi ordet "mat", som stammer fra "skakspil" – et spil som ligeledes kommer fra Persien. I virkeligheden bør man sige "Shah, mat" (kongen død) men

"Shah" blev "skak" på dansk, og dermed skakmat!

Man kan også tænke på et begreb som "algoritme", som i virkeligheden er forvanskning af navnet Al-Kharazmi (Moahamad-ibn Musa al Kharazmi), den store persiske matematiker, som allerede i det 8. århundrede sørgede for, at vi i dag

kan regne, dividere, gange, gennemføre bogstavregning samt ligninger af en bestemt form med en ubekendt. Nemlig "Algebra". Vi kender Algoritme som en metode til at beregne den største fælles divisor, dvs. det største tal, der går op i to vilkårlige tal.

Også Kemi eller Alkemi videnskaben, som er grundlagt af den arabiske vidensmand Jabir Ibn Hayyan, kendt også under sit latinske navn "Geber", ca. 721-815. Månekrateret Geber er opkaldt efter ham.

Der findes også en lang række orientalske – herunder arabiske, persiske, tyrkiske ord – spredt blandt Europas sprog. De dækker over genstande til daglig brug, og som er bragt til Vesten af araberne. Ting, der satte de venlige ornamenter og festlige lys på vestens, nøgne og lidt triste hverdag. Krydrede dem bogstaveligt talt.

Oplivede dem med duft og farve, gjorde dem sundere og mere hygiejniske og pyntede dem med komfort og elegance.

Alle de ovenstående ting og navne - og der kunne nævnes mange flere - har i mange år været fast inventar i vores liv. Vesten har lånt alle disse

ord fra en helt fremmed verden – nemlig fra orienten via araberne.

Nedenfor er et udpluk af dagligdags sætninger, som alle rummer låneord fra den arabiske verden:

Lad os gå på **café** eller **konditori** og drikke en kop **kaffe**.

Nej hellere en kold drink uden **alkohol**, måske en **limonade**, eller **orangesaft**.

Hvad med en portion **sorbet** med et glas **sodavand**?

Du virker helt træt og **mat**. Er du syg? Her, sæt dig på den **divan**, uha, **madrassen** er dækket med **satin**.

Nej jeg sætter mig på **sofaen**.

Hvad med **alkoven**, så kan du også lægge dig?

OK, men tag din **karmoisinrøde** jakke på, så vil du ligne en **admiral**.

Aha, nu kommer tjeneren med sin hvide **kittel** og en **karaffel** vand.

To kopper **kaffe** - en med **sukker** og en uden **sukker**, tak.

Husk mig på at købe en **kuffert**. Mariane og jeg skal nemlig på ferie.

OK, skal jeg også købe **ris**, **spinat**, **bananer**, **talkum** og **kaffebønner**?

Du er jo matematiklærer, kan du hjælpe min søn, han er dårlig i **algebra**?

Algebraiske ligninger eller **algoritme**. Matematik i det hele taget. Bortset fra den robuste **barchent** se så den påtrykte **kattun**, den fine **musselin** og den luftige, smidige **mo-hair**, den flotte **chiffon**, den elegante **satin**, den flotte **taft**, den fine **moiré**, eller den majestætiske **atlas** og pompøse **damask**.

***Orienten er smuk
på trods af Middelhavet
kun dem, der elsker
og kender Hafiz
ved hvad Calderon sang***
Goethe

*Bijan Eskandani, arkitekt MAA.
Født i Teheran – Iran 1941.
Studentereksamen i Teheran 1958.
Arkitekt fra kunstakademiet i Wien 1964.
Afgang i byplanlægning, Kunstakademiet i København 1971.
Arkitekt og senere afdelingsarkitekt i Bygge og Bolig Direktoratet fra 1972-2003.
Leder af Bijans Tegnastue 2003-2020.*

Etnisk *kultursyn* i fællesskaber

Etnisk kultursyn er et blik på den anden, som kan betyde inklusion eller eksklusion af fællesskaber afhængig af den herskende holdning

Af Grete Mygind,
pensioneret
sygeplejersker

På jagt efter den gode samtale, hvor etniske kulturforskelle spiller en rolle, dykker jeg ned i teorier, erfaringer fra klasserummet og praksis. Stiller spørgsmålet:

Hvordan kan man etablere fællesskaber af mennesker med forskellige etniciteter?

Globaliseringen har bragt verdens befolkning tættere på hinanden. Vi er i højere grad blevet klar over, at vi er medskabere af hinandens liv.

Bekendtskab er bedre end polarisering. Det må være et gode for samfundet og jordens befolkning, når vi har mulighed for at kende hinanden som medmennesker.

Som underviser i sundhedssektoren med elever fra alverdens lande oplever jeg, hvordan det flerkulturelle samfund er afhængig af, at vi lærer at mestre det etniske kultursyn hensigtsmæssigt. I klasserummet er jeg konstant i etniske kulturmøder. Ser elevernes reaktion efter deres læringspraktikker på de danske arbejdspladser.

Det giver tanker om, hvad der fremmer, og hvad der hæmmer samarbejdet på arbejdspladserne og i klasseværelset. Et bud kan være at iværksætte den gode samtale.

Et ståsted i litteraturen

LaRay Barna udviklede i 1997 en liste over de barrierer, der er, for at opretholde en effektiv interkulturel kommunikation. Hendes grundlag er en etnografisk undersøgelse af hvilke problemer, der først og fremmest lukker samtaler ned, når vi mislykkes med dialog og gensidig forståelse.

Hendes fund er i prioriteret rækkefølge:

- Fremmedangst
- At antage den andens verden er som min
- Etnocentrisme
- Fordomme
- Nonverbale, sproglige misforståelser

Ifølge Barnas undersøgelser må vi forstå, at det at have samme sprog har mindre styrke til at afbryde en god relation end angst og illusionen om, at den anden er magen til mig. De non verbale barrierer slår stærkt igennem. Det tyder på, at forudindtagethed i den grad kan bremse den gode samtale. Vi må gribe i vores forestillinger om hinanden for at få dialogen til at virke. Kommunikationen må omfatte historie, kontekst og non verbal kommunikation udover sproget selv.

Ram Adhar Mall undersøgte hermeneutisk, hvordan man kan kommunikere med den anden i en interkulturel relation: *"the existing overlaps which are present for numerous*

reasons. It is only them that enable communication and translation in the first place. They can range from the anthropological to the political field...It is only the overlaps that permit mutual interpretation...These overlaps are produced, they are not autonomous. They are embedded into life and depend on context of origin, methods, insights, values, interests and interpretations." (Mall, A global reader. Editor FredE. Jandt, SAGE Publication 2004, edition 4). Mall siger, at samtalen på tværs af etniske kultursyn kræver at medtænke og tage udgangspunkt i, hvilke fællesheder de samtalende har. Spørgsmålet må være, hvad kan vi dele? I sygeplejen går menneskers grundlæggende behov på tværs af etniciteter, hvorimod at imødekomme behovene kvalificeres ved inddragelse af borgernes etnicitet.

I mit kandidatspeciale spurgte jeg psykiatriske sygeplejersker: Hvilke betydninger kultur får, når sygeplejersker fortæller om faglig formidling i klinisk praksis? (Mygind, RUC 2005) og fandt frem til, at sygeplejerskernes kulturmøder balancerer mellem at føle sig afmægtig og finde fælles sprog, at opfatte sig som fordomsfri eller sætte sin forforståelse på spil, at fastholde traditionel faglighed eller kontekstbestemt fagudvikling, monokulturel faglighed eller mangfoldighed.

Det tyder på, at fremmede kulturer udfordrer vanetænkningen og inspi-

rerer til nye fantasifulde problem-løsningsmodeller. Etnicitet udfordrer tydeligt fagligheden.

Sygplejeprofessor norske Kari Martinsen er inspireret af eksistensfilosoffen Løgstrup

Hun skriver om den gode, eksistentielle samtale: "Jeg kan ikke gøre, som jeg vil med det talte i samtalen. Der skal svares på det, som den anden tiltaler meg med. Og poenget er, at i samtalen skal der svares på den andres tiltale slik at begge bliver optatt av hva den andre sier eller taler om. Det er at møde den andres svar med spørgsmål. Da bliver samtalen løftet inn i et felles engasjement om hva som står på spil i eksistensen."

Den gode samtale er en dialog med ansvar for at fællesgøre indholdet ved at udvise opmærksomhed og sanselighed. Plejepersonen har der-

ved et ansvar for, at der opbygges et fællesskab af fælles forståelse. Fra litteraturen ved vi nu, at tryghed og fælles indhold kan skabe en ramme om dialogen mellem mennesker med forskellige etniciteter. Hvis målet er gensidig forståelse, må parterne kunne tænke i eller mestre flere sprog, metakommunikere, anerkende at virkeligheden kan være anderledes end ens egne forestillinger, at kunne sætte egne fordomme på pause og at oppebære nysgerrighed og respekt for andre.

Etnisk kultursyn i klasserummet

Det, der binder eleverne sammen i det flerkulturelle klasserum, er ønsket om at blive professionel fagperson med arbejde i det danske sundhedsvæsen. At møde kommende kolleger og kommende borgere med forskellige etniciteter er et

arbejdsvilkår. Betydningen af kultur tilpasser sig virkeligheden, sagde en elev til mig. Kultursynet opleves som en dynamisk størrelse, der fluk-tuerer efter situationen.

At opnå den professionelles identitet kræver mestring af forskellighederne som en mulig fagudvikling snarere end som en forhindring. Den åbning mod det fremmede må etableres også i klasserummet.

Udfaldet kan aflæses i den pleje, som sundhedsvæsenet tilbyder danskerne.

Klasserummet er et mødested for fagprofessionelle. Elevernes situation er at blive inkluderet med de forskelligheder, der er tilstede i klasserummet. Den fagprofessionelle elev griber denne dagsorden. Krav om at præstere læring indebærer respekt for elevens historie. Det kan være det etniske, der fylder, det kan

være traumer, det kan være engagement i at lykkes som andengenerationsdanskere, det kan være vores evne til at åbne os for andres oplevelse af tilværelsen.

Klasserummet er fyldt med historier og mange fællesskaber på kryds og tværs.

Os, der kan lide kantinens mad,
os, der går udenfor i pauserne,
os, der stadig ryger,
os, der bruger oplæsning af pensum,

os, der nåede at læse,
os, der ikke fik læst til i dag,
os, der har børn, der skal hentes
og os, der har ægtefæller.

Det etniske kultursyn har ikke hele tiden prioritet, omend det er tilstede fysisk og i bevidstheden.

Etnisk kultursyn i praksis

Når der vælges læringsgrupper i klassen, søger eleverne ihærdigt ligestillede frem for at være nysgerrige på de andre elever med en anden etnisk oprindelse. Lighed i sprog begrænser elevernes muligheder for at træne flersproglighed i klassen. Det valg sætter en midlertidig bom for at udvikle elevernes

professionsidentitet. Tilbøjeligheden til at vælge "magen til mig selv" handler formodentlig om tryghed som et vilkår for læring. Det valg indeholder også eksklusion.

Læringsgrupper med forskellige etniske kultursyn viser et samarbejde i at skabe gensidig forståelse med sprogforskellighed. Ofte er eleverne i forvejen tosprogede. Det er min erfaring, at det danske sundhedsvæsen i høj grad har brug for dobbeltsprogede kompetencer. Det giver flere nuancer til at løse plejeopgaverne.

For nogle elever kommer udfordringen at arbejde med flere etniciteter og sprog først i spil på arbejdspladserne. Læringsmæssigt kan det være, det er godt at forblive i sin komfortzone, indtil man er parat til nyt.

Læringspraktikkernes arbejdspladskultur har stor effekt på, om eleverne føler sig optaget eller afvist i de nye faglige praksisfællesskaber, fortæller eleverne. Eleverne er meget optaget af arbejdspladsernes imødekommethed. Og opmærksomme på om læring er en del af arbejdet. Kender man de skrevne og uskrev-

ne regler, kan det være nemmere at begå sig. Eleverne kan have glæde af at følges ad med andre elever. De fordomme om forskellige etniciteter, der måtte herske på arbejdspladserne, kan være svære at håndtere for eleverne. Fordommene, som vi har om hinanden, spiller bevidst og ubevidst ind som udtalte forventninger. Læringsforholdene kan blive påvirket heraf. Fordommene har kun chancen for at blive korrigeret, hvis de når til vores bevidsthed. Uforløste konflikter kan hobe sig op. Så lider både kollegerne, eleverne, borgerne, patienterne og den danske befolkning.

Sidst i uddannelsen efter månedlange teorikurser og læringspraktikker i klinikken ser jeg elever med større mod og åbenhed overfor at være i blandede grupper.

Eleverne er ikke i tvivl, dialog skal der til.

Eleverne er trådt ind i en rolle, hvor faglig identitet er omdrejningspunktet, og etnisk kultursyn kan være et sted at hente viden om de mellem-menneskelige relationer, de arbejder med i hverdagen.

Over tid vænner vi os til hinanden ved at dele det faglige felt. For sundhedsfaglige elever kommer det for alvor i spil, når de er på arbejde sammen i vores fælles sundhedssektor. Her kan der ikke sorteres i, hvem de arbejder sammen med. De bliver nødt til at løse opgaverne i fællesskab på tværs af etniske kultursyn. Oftest ser vi, at praksisarbejdet virker og nysgerrigheden på hinanden tændes. Inkluderende fællesskaber opstår. Når forholdet til etnisk kultur bliver praktisk handlen, åbner det for nye perspektiver og

fællesskaber. Eleverne træder ind i nye roller, hvor den faglige identitet er omdrejningspunktet, og fællessproget er fyldt med faglige termer. Det virker. Når eleverne kommer tilbage på skolebænken fra praktik, ser vi ofte en større nysgerrighed for at samarbejde på tværs af etniciteter. Det fælles tredje i form af fælles praktisk handlen fremmer samarbejdet mellem elever på tværs af etniciteter.

Perspektiv på tværs

Danmarks behov for arbejdskraft påvirker vores evne til at inkludere og ekskludere hinanden, fortæller en elev mig. Gensidig forståelse er noget, vi kan tilstræbe og opnå ved fælles indsats. Det kræver at kunne lytte, at prøve sine tolkninger af og finde en fælles forståelse. Der kan forhandles om, hvilken betydning etnisk kultur skal have i hver enkel situation. Viden om hinandens historie og kultur placerer sig med en tyngde i den forhandling. Det skærper udsynet hos den sundhedsprofessionelle at have viden om andres livssyn og livsbetingelser. Flersprogethed er en efterspurgt kompetence.

Står man i en samtale og mangler viden eller har brug for at variere sine tolkningsmuligheder af den anden, er det min erfaring, at det er godt at spørge. Det forstærker identitetsfølelsen, at den anden fortæller sin egen version af sin etnicitet. Samtalen er i sig selv fællesskabsdannende. At tale om samtalen i samtalen øger muligheden for gensidig forståelse. Konteksten bliver

Vi har alle brug for tryghed og identitet, som vi søger i fællesskaber. Den identitet, vi giver til hinanden, styrkes af respekt for forskelle. Det modsatte er isolation og et samfund af ghettodannelser.

**Grete Mygind,
pensioneret sygeplejelærer**

klarere for begge. At forstå samtalepartneren som fremmed på grund af udseende eller påklædning kan dreje fokus i samtalen. Den forestilling, om at vi er ens, må modificeres, så forskellighederne ikke står i vejen for medmenneskelighed.

Dybest set er vi jo alle forskellige mennesker med hver vores historie. Vi har alle brug for tryghed og identitet, som vi søger i fællesskaber. Den identitet, vi giver til hinanden, styrkes af respekt for forskelle. Det modsatte er isolation og et samfund af ghettodannelser.

Litteraturen antyder, at den gode samtale hviler på en baggrund af non verbale forudsætninger. I klasserummet oplever jeg et væld af muligheder for, at eleverne kan søge fællesskaber på tværs af etnisk kultursyn. Da alle eleverne håber på en fremtid med uddannelse og arbejde, er det at skulle lære "et fælles tredje". Mod til i praksis at arbejde i læringsgrupper med forskellige etniciteter viser sig på forskellige niveauer.

Den mangfoldighedstænkning, sundhedsvæsenet har brug for, viser sig sidst i uddannelsen, hvor arbejdsopgaverne er blevet tydeligere for eleverne. Elever med etnisk minoritetsbaggrund bringer ved uddannel-

sens start en viden og erfaring om flere etniciteter i spil.

Det etniske kultursyn kan gøre samtalen god eller dårlig. Den dårlige kan bringe mange misforståelser og talen forbi hinanden. En slags envejskommunikation. Det er op til de samtalende, hvilken vej det går.

Den dårlige samtale bærer præg af ikke at lytte for at forstå. En ekskluderende holdning, der hæmmer muligheden for den fælleshed, den anden kan se sig selv i.

I den gode samtale tilstræber de samtalende "et fælles tredje", som involverer den samtale, de har i gang. Samtalen er fællesskabet. Ansvar for at initiere den gode samtale, hvor forskellige etniske kultursyn kan have en plads, ligger i den professionelle rolle, eleverne træder ind i.

Fremtiden byder os at skabe inkluderende fællesskaber på kryds og tværs, hvis vi ønsker et sammenhængende samfund.

Spørgsmålet: Hvordan kan man etablere fællesskaber af mennesker med forskellige etniciteter?

Svaret er, ved at tilstræbe inklusion og være medskabere af "det fælles tredje", hvor alle har en stemme og bliver hørt i egen ret.

Det etniske kultursyn set med *litterære* briller

Af Jeanne Bau-Madsen, cand.pæd.

I det kulturmøde, der foregår i Danmark i dag, kan det være interessant at se på, hvordan man i Danmark gennem tiderne har betragtet andre kulturer.

I litteraturen og i beskrivelser af historiske begivenheder gives her i artiklen eksempler på, hvordan danskerne har beskrevet kulturer fra den nære orient. Eksemplerne er valgt for at vise lidt om danskeres oplevelse og forståelse af andre kulturer, som de gennem den nyere historie er kommet i tættere forbindelse med.

Indtil omkring 1700-tallet blev "tyrken" betragtet som skræmmende over hele Europa. Europa lå i krig med Osmannerriget, og Wien blev belejret indtil 1683, hvor det lykkedes en europæisk hær at slå osmannerne tilbage. På havene drev "tyrken" et omfattende sørøveri og slavetagninger. For eksempel var de tyrkiske sørøvere så dristige, at de i 1627 besøgte Island og bortførte mange islændinge og gjorde dem til slaver. Der blev bortført så mange søfolk til slaveri, at Frederik 4. i 1715 oprettede en Slavekasse til frikøb af undersåtter i "Tyrkens vold". Slavekassen til frikøb af danske sla-

ver blev administreret af Sjællands biskop, Christen Willumsen Worm. Søfolk betalte afgift til kassen, og penge blev samlet ind i kirkerne. I 1736 havde kassen frikøbt alle tilfangetagne slaver.

Ludvig Holberg

I begyndelsen af 1700-tallet stod Ludvig Holberg som en ledende skikkelse i Danmark inden for dramatik, historiske værker og filosofiske tekster. Han skrev blandt andet i et af sine epistler: "Naar vi derfor nøye betragter vore egne Skikke og Moder, og ligne dem ved deres, som vi kalder babariske ville vi finde, at vi have ganske liden Ære at tale med". Længere nede i teksten skrev han: "Den Tyrkiske Spion, De Persiske Breve og andre deslige Bøger ere skrevne i samme fortsæt, og for at vise, at vi Europæer forelske os for meget i vore egne Moder, og at orientalske Folk ved deres Hiemkomst kand have Aarsag at beskyldes os for ligesaa mange Feyl, som vi tillegge dem".

I 1715 sejlede han fra Livorno mod Rom, og her blev skibet angrebet af tyrkiske sørøvere. Man tilkaldte konvojskibet og gjorde kanonerne klar: "Hele skibet genlød af hyl og skrigHvis de havde set mig, udtæret som jeg var af sygdom, stå med kården ved siden i matrialsk positur og sammen med mine medrejsende opsende bønner til den hellige Antonius, var de simpelthen blevet opløst af grin".

Tæt ved Svanemøllen Station ligger Minareten, som i virkeligheden intet har med en moské eller islam at gøre. Det er udluftningstårnet for Svanemøllens kloakpumpestation. Tårnet er tegnet af daværende stadsarkitekt i København Hans Wright (1854-1925) og opført i 1906. Foto: Leif Jørgensen, WikiMedia.

Sørøveren koncentrerede sig imidlertid om konvojskibet, og imens stak det skib, hvor Holberg var ombord på, af. Holberg skrev: "De (passagererne) var alle uden undtagelse enige om, at jeg, syg som jeg var, ville være blevet smidt over bord som værdiløst gods; selv mente jeg, at jeg på grund af mine særlige sprogkundskaber ikke alene ville være sluppet uskadt, men også være kommet i embede. Jeg sagde for spøg, at jeg nok var blevet notar eller kontorist i Algier".

I 1700-tallet ændredes synet på Tyrken. Europæerne dyrkede nu det nære og fjerne Østen - Osmannerriget og det nordlige Afrika - som fascinerende og eksotiske steder. Tusind og en Nats Eventyr blev oversat fra arabisk til fransk i 1704 og til dansk 1928, dog uden de uan-

stændige historier. Historierne befæstede fordommene om Orienten, som en verden af mystik, ødselhed og erotiske eskapader. Også i litteraturen og malerkunsten bemærkede man fascinationen. Adam Oehlenschläger skrev skuespillet "Aladdin og den forunderlige Lampe" i 1805 inspireret af Tusind og en Nats Eventyr. Det blev første gang opført på det Kongelige Teater i 1839.

H.C. Andersen

H.C. Andersens motto var "at rejse er at leve". Også han var fascineret af Orienten. I 1840 skrev han teaterstykket "Mauerpigen" for at finansiere en rejse til Konstantinopel. Stykket handler om kampene mellem mauerne og spanierne i 1400-tallet. Det blev en fiasko og blev kun opført tre gange. Rejsen til hovedstaden i det Osmanniske rige beskrev han i "En digters Bazar". Her følger vi ham i 1842 gennem Europa til Konstantinopel. Han besøgte Athen, som han syntes, var en fattig og trist by. Han skrev i sin

dagbog: "Jeg vovede mig ud. Et Par sorte Familier, der under Tyrkerne havde været Slaver, saa jeg krybe frem af deres lave Jordhuse." Men hans beskrivelse af Konstantinopel var begejstret – de smukke moskeer, Haga Sophia og bazaren er noget, alle besøgende bør se! Han skriver om bazaren: "Det er et Bistade man kommer ind i, men hver Bi er en Perser, en Amenianer, en Ægypter, en Græker. Orient og Occident holder her stort Market."

Tivoli

I midten af 1800-tallet opstod "Orientalismen". Dette begreb blev og bliver stadig brugt om den europæiske dyrkelse af det fjerne og det nære Østen som fascinerende og eksotiske steder.

Efter Danmark i 1845 havde indgået en traktat med de nordafrikanske (berbiske) stater, den såkaldte Barbarestraktat, var danskerne ikke mere bange for folk fra regionen – der skete en svækkelse af osmaner-truslen. Tværtimod viste fascina-

Akvarel af Frederik 7. med fez og snor-rejakke. Med på billedet er kongens hund Tyrk. Copyright: Frederiksborg, Nationalhistorisk Museum. Foto: Hans Petersen.

tionen sig blandt andet i udformningen af adskillige bygninger i Tivoli. Tivoli blev i 1843 grundlagt af Georg Carstensen. Han var født i Algier som søn af den sidste konsul i området. Sammen med arkitekten H.C. Stilling gav de Tivoli et eksotisk skær. Tivoli blev et gennembrud for orientalismen i underholdningsindustrien. Her blev blandt andet bygget en tyrkisk koncertsal og en basar. Byggestilen blev fortsat, og i 1909 blev Nimb bygget som et orientalsk palads.

Frederik 7.

Også i påklædningen satte orientalismen sit præg. Frederik 7. viste sig i det tyrkiske look – fez og snor-rejakke – også kaldet hjemmejakke. Denne påklædning var et afslappet dress, som også blev brugt af kunstnere og bohemer. Frederik 7. var meget optaget af det orientalske. Han kaldte sin hund for Tyrk og fik et værelse på Jægerspris Slot indrettet i tyrkisk stil.

Jul i Tivoli 2016. Buste af Georg Carstensen, Tivolis grundlægger, foran Nimb. Copyright: Tivoli, Lasse Salling. Foto: Lasse Salling.

Øjenvidne *til* det ukendte

Maleren Elisabeth Jerichau Baumann, hendes liv og rejser til Det Osmanniske Rige

Af Lene Rasmussen,
billedkunstner

Med malerisk og menneskelig fordomsfrihed skildrede Elisabeth Jerichau Baumann kvinder i Cairo og Konstantinopel, som hun besøgte i årene mellem 1869 og 1875. Hun malede portrætter og helfigurbilleder af dem, efter skitser og som gendigtninger, og hun skrev ydermere om sine rejser og formålet med dem i et righoldigt og billeddannende sprog. Hun var en skarp iagttagere og ligestillede det sansende menneske i de forskellige kulturer i bogen "Brogede Rejsebilleder", som blev udgivet i 1881. Her ses hendes evner som iagttagere af samfundslivet i den fremmede kultur og særligt hos kvinderne med deres liv under den patriarkalske undertrykkelse. Bogen kan ses som et stærkt ønske hos hende om at være dén, der fortæller sin egen historie for omverdenen. Dét menneske og dén kunstner, som hun vil ses som: "Min hensigt er som Øjenvidne at berette, hvad jeg har oplevet saavel under mit korte Ophold i Orienten fra Oktober 1869 til Marts 1870, som senere, i 1874-1875, hvilket betegner mit længste Ophold i Tyrkiet."

Liv og opvækst i et delt Polen

Hvem var hun, der mødte de frem-

mede kulturer med åbent sind og fortolkede kvindernes liv gennem sin kunst? Elisabeth Maria Anna Baumann blev født 27. november 1819. Familien havde bosat sig i en forstad til Warszawa. Polen eksisterede ikke som stat mere på det tidspunkt, men var blevet delt mellem tre nabolande: Rusland, Preussen og Østrig. Forældrene var flyttet dertil fra dét, der med den tids grænsedragning var en del af Tyskland. Datteren Elisabeth fik god skoleundervisning; men i 1930 under Novemberopstanden, den polske revolution, blev hun sendt i sikkerhed hos en ældre tante i det daværende Danzig (Gdansk), som hørte under Preussen. Under opholdet her udviklede hun sin særdeles selvstændige, næsten egenrådige karakter.

Elisabeth Jerichau Baumann, 1819-1881.
Foto: Georg Emil Hansen, WikiMedia.

Kundskaberne for deres børn søgte forældrene udvidet med ophold i Berlin for Elisabeth og hendes to søstre. Her modtog de undervisning for unge kvinder, der gerne skulle begå sig godt i samfundet, oftest ved at blive godt gift og dermed forsørget af ægtemanden. Elisabeth udvidede repertoiret på skolen: Hun begyndte på skolen at tegne, gerne karikaturer af sine medmennesker, og hun havde et skarpt blik for at karakterisere allerede dengang. Det fik til følge, at hun fik lov til at gå til privatundervisning hos en miniaturemaler, hvor hun lærte de grundlæggende discipliner for klassisk tegning: arbejdet med at studere proportioner, lys og skygge i gipsafstøbninger.

Professionel uddannelse og debut

Efter et års ophold i Berlin, som Elisabeth Baumann med forældrenes økonomiske støtte drog til for at få en videregående kunstuddannelse, valgte hun at rejse videre til Düsseldorf i 1838. Her modtog hun privatundervisning hos forskellige af Kunstakademiets undervisere, herunder maleren Wilhelm von Schadow (1789-1862). Kvinder kunne dengang ikke blive optaget på akademiet, svarende til vilkårene i Danmark; men det var tilladt at følge undervisningen som betalende privatelev. Von Schadow vægtede portræt- og figurmaleriet højt, og både disse genrer og folkelivsbilleder

Maleriet "En såret dansk kriger", 1865. Foto: SMK OPEN.

med fortællende og let idealiserende indhold blev betegnende for Elisabeth Baumanns virke som kunstner. I 1844 debuterede hun på en udstilling på Kunstakademiet med to malerier med den tragiske polske historie som motiver: "En polsk Bondefamilie på Ruinerne af deres afbrændte Hus" og "En polsk Mor med sine Børn". Malerierne blev efterfølgende udstillet i Berlin og Köln og vakte stor opmærksomhed blandt publikum, samtidig med at de blev indkøbt. Køberne var velrenommerede kunstsamlere. Nu fik Elisabeth Baumann for alvor blod på tanden med hensyn til realiseringen af drømmen om at blive selvforfølgende kunstner.

Ophold i Rom

I 1845 rejste hun til Rom på et længere studieophold. Med sig havde hun anbefalingsbreve fra det preussiske kongehus – og ikke mindst sin selvbevidsthed, som gjorde, at hun hurtigt kom i kontakt med andre. Rom var blevet mødested for danske kunstnere, og her mødte hun blandt mange andre billedhuggeren Jens Adolf Jerichau (1816-83), uddannet på Kunstakademiet i København hos Hermann Ernst Freund (1786-1840). Jerichau tog til Rom i 1838 for at modtage vejledning og assistere i billedhuggerstudiet hos Bertel Thorvaldsen (1770-1844). Baumann og Jerichau var meget forskellige personligheder: Hun hav-

de stor selvtillid, var udadvendt og selskabelig – han var alvorlig, grænsende til tungsindig, og han følte sig forbigået i forbindelse med to guldmedaljekonkurrencer, udskrevet af Kunstakademiet i 1835 og 1837.

Trods forskellighederne befandt de sig godt sammen og giftede sig i 1846. Brylluppet var en større begivenhed og blev fejret i kunstnerkredsene i Rom. Enkelte så dog med betragtelig misbilligelse på, at Jerichau giftede sig med en kvindelig kunstner. Maleren Wilhelm Marstrand (1810-1873) skrev hjem til Danmark, til kollegaen Constantin Hansen: "Om Jerichaus Kone kunde der siges meget, mig behager det aldeles ikke at see disse geniale

Fruentimmere; halve Mandfolk. Gid Jerichau maa finde sig lykkelig med hende som Kone! Jeg ved nok, at min Kone ikke skulde have andre Talenter end dem der kun boer hos Quinden med rette.”

I Rom ventede Elisabeth, nu Jerichau Baumann, barn – samtidig med, at hun arbejdede intenst med sit maleri og passede det selskabelige liv. (I alt fik ægteparret mellem årene 1847 og 1861 ni børn, hvoraf to led spædbarnsdøden, og et par af pigerne var psykisk skrøbelige og måtte indlægges.) Malerierne optog en stor del af døgnets timer, og det første hovedværk ”Kvinderne ved Brønden” blev skabt i Rom og indkøbt af en dansk bankier.

Morsomt nok måtte selv Wilhelm Marstrand revidere sit syn på Elisabeth. Han erkendte i 1846, at hun ”hver dag venter sin Nedkomst, er ikke desto mindre livlig og kvik, arbejder efter Model hele Dagen foruden Husets Besørgen og Selskaber”.

Flytning til Danmark

– anerkendelse internationalt

Elisabeth rejste til Danmark 1848 forud for ægtefællen for at føde sit barn nummer to hos svigermøderen, Jens Adolfs mor i Assens. Længslen efter storbyen blev dog for stor, og Elisabeth brød hurtigt op fra Assens og tog til København, hvor hun kunne leje en lejlighed, indtil ægtemanden kom hjem.

Jens Adolf Jerichau valgtes i 1849 til professor ved billedhuggerskolen på Kunstakademiet, hvor han senere, i årene 1857-1863, blev direktør. Kunstmiljøet bød ikke Elisabeth nogen varm velkomst. Hendes malerier blev tværtimod betragtet som

udarbejdet med tysk malemåde og maner. Hun forsøgte at imødekomme kritikken ved at male fædrelandsskildringer, kvinder i egnsdragter m.v.

En af de kunstnere, som allerede under deres ophold i Rom så med velvilje og anerkendelse på kunstnerparret og deres ægteskab, var forfatteren H. C. Andersen. Han fortsatte med at være en trofast og værdifuld ven til Elisabeth, og hun malede to portrætter af ham.

Desuden udførte hun maleriet ”H.C. Andersen læser eventyret om engelen for et sygt barn”, som blev udstillet på Verdensudstillingen i London 1862. Maleriet tog udgangspunkt i Andersens oplæsning for hendes børn ved datterens sengeleje med skoldkopper.

Borgerskabet brød sig ikke om mødre, der havde travlt med karriere frem for at tage sig af børnene. Vanskeligt var det også at få alting til at hænge sammen; men Jens Adolfs yngre søster trådte til som amme og barnepige, når det var nødvendigt. At leve som kvindelig kunstner krævede sit, nemlig dét, som Elisabeth besad i rigt mål: evner for selskabelighed og netværksdannelse og i særlig grad inden for adel og kongehus. På den måde overhalede hun adskillige mandlige malere og klarede sig som en ener – blot var hun som kvinde ikke herre over egen økonomi. Gifte kvinder fik først økonomisk selvbestemmelse i 1880.

I 1851 portrætterede hun enkedronning Caroline Amalie, og denne forsynede hende med et introduktionsbrev til sin slægtning, dronning Victoria, om at yde hende såkaldt royal

beskyttelse. En blåstempling fra kongehuset til brug ved rejser og ophold i London, med yderligere udstillinger og meget stor international anerkendelse til følge.

1861 toppede anerkendelsen i Danmark ved medlemskabet af Akademiet, som den tredje kvindelige kunstner. Arbejdet med historiemalet fortsatte med uformindsket styrke, og med maleriet ”En såret dansk kriger” fra 1865 opnåede Elisabeth stor anerkendelse, idet maleriet blev indkøbt af Statens Museum for Kunst.

Rejserne til Orienten

Den første rejse til Konstantinopel, Smyrna, Alexandria og Cairo fandt sted i 1869. Når Elisabeth overhovedet fandt anledning til at rejse til orienten og male, kan det hænge sammen med, at samtidige malere fra England havde opnået anseelig medgang, også salgsmæssigt, ved at inddrage denne nye motivverden: den kunstneriske Orientalisme.

Elisabeth havde sine gode kontakter, og fra den danskfødte prinsesse Alexandra, gift med den britiske tronarving, modtog hun et introduktionsbrev til den egyptisk/tyrkiske prins Mustafa Fazil – én af sultanens øverste embedsmænd i Osmanerriget.

Den verden, Elisabeth nu skulle bevæge sig ind i, udgjorde et ukendt system, som af samme grund kunne virke afskrækkende – vel ikke mindst på grund af den aggressive politik, imperiet havde ført gennem århundreder.

Historisk set er Islam dén fremmede kultur, som europæerne længst har haft forbindelse med... og samtidig

har muslimerne i videste forstand været betegnet som "de andre" og det ultimative fjendebillede i århundreder. Heldigvis har der ind imellem fjendebeskrivelserne været beskrivelser af fredeligt samkvem og venskaber. De faktuelle beskrivelser af osmannerne og Osmannerriget opstår fra 1500-tallet med trykkekunstens udbredelse, med Kopernikus og Newton og den naturvidenskabelige verdensopfattelse. Fra det 16./17. århundrede og fremover gives specialiserede studier ved de europæiske universiteter i orientalistik: de muslimske landes kultur, historie, sprog og religion – grund-

tanken er, at islam er formørkelse. Fra det 19. århundrede indtræder fascinationen og fortryllelsen sammen med frastødningen: de vilde dervisher, mavedanserinderne, snueunukker, de blodtørstige ørkenkrigere og kamelerne.

Elisabeth blev ØJENVIDNET, som hun selv betegnede sin rolle. Hun, som selv af mange blev betragtet som en outsider, besad en frihed og et talent til at opleve det særlige, fremmedartede og i andres øjne måske skæve liv og omsætte det til kunst.

Hun fortæller i "Brogede Rejsebil- leder"... "det, jeg har attraaet at

fremsætte, nemlig min Opfattelse af det private Livs Forhold i Tyrkiet. Jeg fik særlig Lejlighed til at iagttage dem, da jeg ved fyrstelige Personers Introduktion indførtes hos Mehemed Ali, Storveziren, i 1869, og i fyrstelige Haremmen, der kun meget vanskelige vare tilgængelige for Kristne." Inden besøgene hos de fyrstelige skriver hun om oplevelserne af Konstantinopels bydele, som her: "De tyrkiske Træhuses Arkitektur retter sig selvfølgelig efter Materialet, lempes sig efter Terrænets uregelmæssige Beskaffenhed, efter Klimaet og efter den særskilte Maade, hvorpaa tyrkerne benytte deres

Maleriet "En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh", 1876-78. Foto: SMK OPEN.

Huse, hvoraf den bedste Del er forbeholdt de kvindelige Beboere, og for dem er der laaset af. Denne del af hvert tyrkisk Hus kaldes Harem (Kvindehjem); den er skjult for Yderverdenen. Haremmets Vinduer ere alle lukkede ved tæt Trægitterværk, som oftest sirligt sammenføjjet og saa tæt, at man udefra ikke engang kan skjelne et Øje. Saaledes er det muligt for Luften at have sin Gang ind og ud, medens aldrig noget menneskeligt Øje ad denne Vej kan opfange et Glimt af den Skjønne, der ofte med Hjertebanken og stedse nysgjerrigt kiger bag Gitret ud paa den ukjendte Verden, ligesom Stjernen bag Skyen, der ikke fortrækker”.

I femte kapitel af bogen beskriver hun sit første besøg i et fyrsteligt harem. Interessant nok havde hun på rejsen fra Danmark medbragt nogle enkelte af sine malerier, sammenrullede, og nogle af dem fremviste hun efter den indledende konversation for både storveziren og senere i haremmet. Før besøget i haremmet iførte hun sig det fineste ”visitstads” og mødte prinsesse Nazili Hanum. På det tidspunkt femten år gammel, men aldeles voksen, som Elisabeth beskrev. Prinsessen var velbegavet, europæisk dannet, ligesom sin egyptisk/tyrkiske far, og havde engelske guvernanter. Elisabeth vendte tilbage til Konstantinopel og besøgte igen prinsesse

Nazili Hanum, da hun var blevet 21 år. De to udvekslede breve og blev på tværs af de forskelligartede kulturer tæt forbundne. Efter Nazili Hanums gemals død, rejste hun i slutningen af 1870'erne til Egypten, til faderens Mustafa Fazils slægts hjemegn, og arbejdede dér for kvinders ligestilling.

De malerier, som viser kvinderne i haremmene, må antages at være komponeret efter dels skitser udarbejdet på stedet, dels sammensætninger af erindringer – en form for gendigtninger. Et symbolfyldt maleri ”Fra Selim Pashas harem i Stambul”, malet i 1875, viser en kvinde inviterende henslængt på lejet i et overdådigt interiør, med en tam abe og en slavinde siddende roligt ved siden. Sammenlignet med maleriet ”En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh” fra 1876-78 er haremsbilledet lidt postuleret, som om det kunne være et ”salgsbillede”?

Maleriet af pottesælgersken har langt større intensitet og malerisk værdi, og det fremhæver kvinden som et sensuelt og selvbevidst menneske, med et modigt direkte blik ud mod betragteren. Kvinden hviler i sig selv.

Maleriernes modtagelse herhjemme var lunken til at begynde med. Midt i 1870'erne skete der imidlertid en ændring, og Elisabeth noterede: ”Jeg føler mig usigelig lykkelig ved Menneskers Godhed og den store

Anerkjendelse, der bliver mig tildel.” En sidste portrætopgave, maleriet af dronning Louise, nåede at blive næsten færdigt, før Elisabeth Jerichau Baumann døde, blot 62 år gammel, i 1881.

Efterskrift

At beskæftige sig med Elisabeth Jerichau Baumann her i 2024 giver anledning til mange overvejelser. De stærkeste af hendes værker fra rejserne til Tyrkiet og Egypten viser hendes evne til at leve sig ind i sine medsøstres væsen og dermed gennem sine malerier at bibringe dem en styrke for dét, de selv er – hun spejler sig i dem.

Desuden udviser Elisabeth Jerichau Baumann ansvar i sin anerkendelse af etnisk forskellighed kulturelt og religiøst, samtidig med sin påvisning af ufrihed og undertrykkelse, både i sin malerkunst og i sine tekster.

Anvendt litteratur:

Dansk kvindebiografisk leksikon/ Lex.dk. Brogede Rejsebilleder (Elisabeth Jerichau Baumann 1881). Dansk Guldalder – Verdenskunst mellem to katastrofer (Peter Nørgaard Larsen, SMK 2019). Elisabeth Jerichau Baumann – Kunstens kvinder (Sine Krogh, Forlaget Frydenlund 2024).

Folkevirke København:

Blåstrømper, rødstrømper og netstrømper

Under overskriften "**Blåstrømper, rødstrømper og netstrømper**" arrangerer Folkevirke i København en **spændende byvandring** med dansktalende guide **13. september kl. 18.00-19.30**.

Bagefter går vi sammen hen på en nærliggende café/restaurant og hygger os over lidt let mad eller et glas vin.

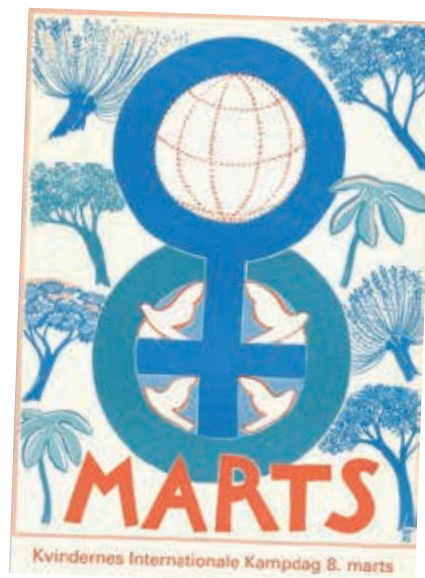
Vi mødes på **Bispetorvet** over for Vor Frue Kirke i Nørregade midt i København.

Fruentimmerturen er som en odysse igennem dansk kvindekamp fra

tidlig middelalder over reformationen i 1536 til 1870'ernes blåstrømper, 1970'ernes rødstrømper og nutidens netstrømper.

Folkevirke håber, at mange vil tage med på turen og glæde sig over de fabelagtige kvinder, som på forskellig vis har kæmpet for kvinders rettigheder. Kvinder, som vi kan takke for de privilegier, som vi har i dag. Kvinder, som fortjener vores opmærksomhed, respekt og taknemmelighed.

Folkevirke har reserveret nogle billetter til denne byvandring. Derfor er

der **bindende tilmelding** efter først til mølle-princippet med frist **2. september 2024** til:

folkevirke@folkevirke.dk

Pris kr. 160,-

Efter tilmelding vil du få en bekræftelse og en opkrævning på kr. 160,-

Sæt kryds i kalenderen allerede nu!

Foredrag

Løfter sløret for Østens påvirkning af Vestens videnskab

Torsdag 19. september 2024 kl. 15.00 vil arkitekt **Bijan Eskandani** fortælle om **Østens videnskabelige discipliner og deres bidrag til vesten inden for matematik, mekanik, astronomi og medicin**.

Han vil via åbning af et af de uåbnede vinduer mod historien fortælle om den betydelige indflydelse fra øst til vest. Han vil bl.a. fortælle om oprindelsen af de hindu-arabiske tal og det sumeriske system og om "Al Kharazmi", den berømte persiske

matematiker, som i Vesten bedst er kendt for det matematiske begreb "Algoritme".

Foredraget holdes på **Folkevirke i Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal, 1153 København K**. Oplægget varer ca. 45 minutter. Herefter serveres der the/kaffe, og foredragsholderen vil svare på spørgsmål.

Priser

Medlemmer: **Gratis**.

Ikke-medlemmer: **Kr. 50,-**

Al Kharazmi.

Om fransk filosofi og hvordan vi tænker konkret

Folkevirke i København inviterer til **spændende debatmøde 24. oktober 2024 kl. 17.00-19.00**. Mødet holdes på **Folkevirke, Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal, 1153 København K**.

Det er **Anna Cornelia Ploug**, som under overskriften "**Om fransk filosofi og hvordan vi tænker konkret**" vil lægge op til **debat**.

Hun vil bl.a. fortælle om vendingen mod det konkrete i det 20. århund-

redes franske filosofi og længslen efter det konkrete.

Hun vil i flere sammenhænge bl.a. komme ind på sin læsning af Simone de Beauvoir, så hvis deltagerne forud for mødet vil læse/genlæse nogle af Simone de Beauvoirs værker, vil udbyttet af debatterne blive større. Men det er intet krav.

Tilmelding til arrangementet skal ske til folkevirke@folkevirke.dk senest **21. oktober 2024**.

Anna Cornelia Ploug.

Pris inkl. kaffe/te og kage:

Medlemmer: **Gratis**.

Ikke-medlemmer: **Kr. 50,-**

Folkevirke arrangerer juletur:

Oplev Lund i et givende fællesskab

Folkevirke København inviterer **lørdag 30. november til en spændende juletur til Lund i Sverige**, hvor deltagerne i et givende fællesskab kan opleve forskellige sider af den **historiske by Lund** samt gå en tur på det stemningsfulde julemarked.

Der vil være **afgang fra København H lørdag 30. november cirka kl. 9.00**.

Det er foreløbigt planlagt, at der efter ankomsten til Lund drikkes formiddagskaffe på "**Mormors bageri**", hvor der også bydes på svenske specialiteter.

Derefter besøg i **Lund Domkirke**, hvor deltagerne skal opleve **Middelalderuret**. Det spiller kl. 12.00 og kl. 15.00.

Der bliver desuden tid til et besøg på **kunstmuseet, Skissernas Museum**, hvor der formentlig er offentlig rundvisning kl. 14.00.

Entré ca. 75-100 svenske kroner.

Der er mulighed for at spise frokost i en **hyggelig café**, ligesom der bliver god tid til at fordybe sig i de svenske juletraditioner på det stemningsfulde **julemarked**, som kan besøges på "**Kulturen**". Julemarkedet er åbent på lørdage kl. 11.00-17.00.

Dagen i Lund sluttet af med besøg i den smukke **gamle by**.

Besøgene planlægges ud fra den aktuelle vejrudsigt.

Det endelige turprogram fremsendes tættere på besøget i Lund.

Den samlede turpris er endnu usikker. Dog vides det, at **togturen i øjeblikket koster ca. 300 kr. tur/retur**.

Hver enkelt betaler for egen fortæring og entré til museer.

Tilmelding skal ske til e-mail: folkevirke@folkevirke.dk senest den **25. november**, hvor der er bindende tilmelding til turen til Lund.

Middelalderuret,
Lund Domkirke.

Folkevirke København:

Tankevækkende julemøde

Folkevirke i København er klar med dato for sit traditionsrige **julearrangement**. Et arrangement, hvor deltagerne hvert år får **indblik i livet i en kristen religion**.

Arrangementet holdes **3. december kl. 15.00-17.00** i Folkevirkes mødesal på 3. sal i Kvindernes Bygning, Niels Hemmingsens Gade 10, 1153 København K.

Folkevirke sørger for en hyggelig julestemning med gran og juleknaas på bordene.

Nærmere information om mødet følger, men sæt allerede nu kryds i kalenderen!

Ses vi?

Oplevelser og fællesskab i Folkevirke

Folkevirke har kredse landet over. Vi inviterer til spændende arrangementer, som kan opleves i et givende samvær med andre folkevirkebrugere.

Folkevirke er paraplyorganisation for flere organisationer som fx Dansk Kvindesamfund, Interkulturelt Kvinderråd, Haandarbejdets Fremme, Kvinder i Musik og Kvindelige Kunstneres Samfund.

Folkevirkes formål er at bringe nyt initiativ til oplysningsarbejdet. Folkevirke ønsker at fremme en aktiv dialog og derved give deltagerne et bedre fundament for at deltage engageret i den demokratiske proces.

I Folkevirke kan du få oplevelser, som kan deles med andre og drøftes i et hyggeligt fællesskab.

Et medlemskab af Folkevirke giver en række fordele, nemlig

- ◆ Modtagelse af Folkevirkes kulturtidsskrift "Folkevirke" fire gange årligt
- ◆ Hurtig orientering om, hvad der foregår i foreningen
- ◆ Nedsat pris på arrangementer
- ◆ Inspiration gennem det givende arbejde, som foreningen Folkevirke tilbyder
- ◆ Mulighed for at være med i både nationalt og internationalt udviklingsarbejde og EU-støttede projekter med folkeoplysende fokus
- ◆ Mulighed for råd og vejledning fra Folkevirkes oplysningskonsulent
- ◆ Mulighed for selv eller sammen med andre folkevirkebrugere at arrangere møder.

Folkevirkes største kredse er:

Folkevirke København - e-mail folkevirke@folkevirke.dk
Folkevirke på Vestegnen - e-mail elhart08@gmail.com
Folkevirke Roskilde - e-mail britta.poulsen@privat.dk
Folkevirke Vesthimmerland - e-mail tovekaren120@gmail.com
Folkevirke Herning - e-mail lense47lund@gmail.com

På gensyn i Folkevirke!
Annemarie Balle, landsformand

FOLKE VIRKE

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal · 1153 København K
+45 33 32 83 11 · folkevirke@folkevirke.dk
www.folkevirke.dk

**Landet over
tilrettelægger Folkevirke
møder, foredragsrækker,
studiekredse, temamøder,
kurser og lejre,
hvor alle kan deltage.**

Ved redaktionens slutning
forelæ der oplysninger
om disse arrangementer.

Mere detaljerede oplysninger kan fås
ved henvendelse til
Folkevirkes kontor,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K,
telefon 33 32 83 11
(bedst tirsdage mellem kl. 9 og 16)
eller folkevirke@folkevirke.dk

Desuden kan der ses en opdateret oversigt
over arrangementer på Folkevirkes
hjemmeside www.folkevirke.dk

Du kan også følge Folkevirke på Facebook.

Folkevirkes møder former sig som
åbne debatter om aktuelle emner,
hvor deltagerne som regel
tager udgangspunkt i et oplæg.
**Folkevirkes møder er åbne
for alle interesserede!**

REGION HOVEDSTADEN

BORNHOLM

Kontakt:

Marianne Kofod Pedersen,
Svanekevej 32, 3740 Svaneke
Tlf. 56 49 21 65

KØBENHAVN

»På Folkevirke«

Niels Hemmingsens Gade 10,
1153 København K.

Folkevirke i København inviterer til
spændende arrangementer, som kan
opleves i et givende samvær med
andre folkevirkebrugere.
Oplevelser, som kan deles med andre
og drøftes i et hyggeligt fællesskab.
**Yderligere oplysninger om de
enkelte arrangementer samt priser
fås ved henvendelse til Folkevirke
på mail - folkevirke@folkevirke.dk**
På Folkevirkes hjemmeside kan der
også findes supplerende oplysninger
om de enkelte arrangementer.

Kontakt:

Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K. eller
Jeanne Bau-Madsen
Tlf. 21 27 62 19
folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes Litteraturkreds i København

Mødestedet er Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K.
Tlf. 33 32 83 11

Debatmøderne foregår på torsdage kl. 12.00-14.30.

I efteråret holder litteraturkredsen
disse debatmøder med udgangspunkt
i aftalt litteratur:

5. september

Olga Tokarczuk: "Rejsende".
Eftermiddagens debatoplæg giver
Britta Poulsen.

26. september

Terje Vesaas: "Fuglene".
Eftermiddagens debatoplæg giver
Hanne Meyersahm.

24. oktober

Jeppe Aakjær: "Vredens Børn".
Eftermiddagens debatoplæg giver
Lisbeth Eg Jensen.

21. november

Abdul Gumach: "Paradis".
Eftermiddagens debatoplæg giver
Grete Mygind.

12. december

Sue Monk Kidd: "Fødselsdagsgaven".
Eftermiddagens debatoplæg giver
Elisabet Stadler.

Der betales kontingent for hele
sæsonen ved kursusstart
(efterår og forår) i alt 600 kr.

Litteraturkredsen har eksisteret i
flere år, og der kommer hele tiden nye
medlemmer. Men der er plads til flere,
som har lyst til at engagere sig i en
levende og vedkommende debat.

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 46 36 56 32

KØBENHAVNS VESTEGN

Vestegnens Litteraturkreds

Møderne holdes den sidste tirsdag i
hver måned. Møderne holdes fra
kl. 14.00 til 17.00 i Idrætsanlæggets
lokaler på Sportsvej i Glostrup.

24. september

Debat med udgangspunkt i bogen
"Bodsgang" af Elisabeth von Armin.
Debatoplæg af Connie Michelsen.
Dagens digt: Anne Birte Kyed.

29. oktober

Debat med udgangspunkt i bogen
"Varme hænder" af Stine Askov.
Debatoplæg af Ellen Kristiansen.
Dagens digt: Ingelise Olsen.

26. november

Debat med udgangspunkt i bogen
"Bibelens Nye Test" af Annelise M.
Jørgensen.
Debatoplæg af Anne Birte Kyed.
Dagens digt: Ulla Persson.

Tilmelding og kontakt:

Formand:

Ellen Kristiansen,
Vegavænget 41, 2620 Albertslund
Tlf. 40 84 62 07
elhart08@gmail.com

Næstformand:

Ingelise Olsen,
Glentehusene 52, 2620 Albertslund
Tlf. 60 47 89 92

prebon@webspeed.dk

Kasserer:

Annelise Bohn,
Nørretofte Alle 9, 2500 Valby
Tlf. 21 68 02 42

familienBohn@hotmail.com

Revisor:

Anne Birthe Kyed,
Rendsagervej 253, 2625 Vallengbæk
Tlf. 23 41 23 36
abk@Kyed.us

REGION NORDJYLLAND

FOLKEVIRKE

VESTHIMMERLAND

2. september

Foredragsholder: Ulla Sandbæk.
Titel: Om bogen "Helligt land" og
forholdet mellem Palæstina/Israel
indefra gennem menneskeskæbner.

7. oktober

Foredragsholder: Hans Christian
Davidsen.
Titel: Rattenlinie Nord. Nazisternes
sidste flugtvej.

4. november

Foredragsholder: Uwe Lindholdt.
Titel: Grønland fra koloni til selvstyre.

2. december

Foredragsholder: Bente Qvist
Kjærgaard.
Titel: Livs historie fra anstalt til i dag.

Foredragene foregår den første
mandag i måneden i Farsø Sogne-
gård, Søvej 3, 9640 Farsø
kl. 14.00-16.00.

Entré til hvert arrangement: 90 kr.
inkl. traktament.

Bestyrelsen Folkevirke Vesthimmerland:

Formand:

Tove Kristensen,
Hans Egedes Vej 120, 9600 Aars
Tlf. 98 62 66 10 / 20 87 64 12
tovekaren120@gmail.com

Næstformand:

Else Thirup,
Gl. Ullitsvej, 9640 Farsø
Tlf. 23 25 28 17
elsethirup@hotmail.com

Sekretær:

Ellen Kahr Thomsen,
Gl. Blærevej 66, 9600 Aars
Tlf. 23 62 53 96 / 98 66 62 05
kahrthomsen@kahrthomsen.dk

Kasserer:

Iris Brink Hansen,
Nakkevej 24, Risgårde, 9640 Farsø
Tlf. 22 87 13 09 / 98 63 60 42
hanseniris4@gmail.com

Suppleanter:

Margit Bigum,
Kong Haraldsvej 28, 9600 Aars
margit.bigum@gmail.com

Lone Nørgaard,

Svoldrupvej 122, Vognsild, 9600 Aars
Tlf. 98 65 82 57

pelonor122@gmail.com

Revisorer:

Revisor Ingrid Danielsen,
Tlf. 29 92 58 92

ingrid@helminghus.dk

Revisorsuppleant:

Jette Hoyer

www.facebook.com/
folkevirkevesthimmerland.

REGION MIDTJYLLAND**HERNING**

Møder afholdes i Kirkehuset ved
Herning Kirke, Østre Kirkevej 1,
Herning.

Møderne er hver anden mandag med
første møde den 9. september 2024
og sidste møde i denne sæson den
24. marts 2025.

Mødetid kl. 14.00-16.00.

Man er velkommen til at møde en
1/2 time før.

Der er kaffepause på ca. 15 min.,
hvor man kan nyde sin medbragte
kaffe. Der er også mulighed for at
købe kaffe.

Medlemskontingentet for hele
sæsonen er 200,00 kr.

Hvert møde koster 40,00 kr. for
medlemmer og 60,00 kr. for
ikke-medlemmer. Satserne er også
gældende for pensionister.

9. september

"Dagligt liv i et topsikret fængsel".
Tidligere fængselspræst Jesper
Birkler fortæller om den ofte barske
hverdag blandt mennesker, der
afsoner lange fængselsstraffe i Enner
Mark fængslet ved Horsens.
Bemærk, at der denne eftermiddag
også skal være tilmelding til hele
sæsonen. Derfor åbnes dørene
allerede kl. 13.00.

23. september

"Berlin - brændpunkt i den kolde krig".
Cand.mag. Christian Friis ser
nærmere på Berlins historie og især
på forholdene i Østberlin og livet med
muren.

7. oktober

"New Zealand - vulkanernes land".
Martin Bach Ottosen tager os ved for-
tælling og flotte billeder med på en
rejse om på den anden side af kloden
til dette fantastiske land.

21. oktober

"Er der noget at grine af, når vi bliver
gamle". Med udgangspunkt i mødet
med mennesker, der er nået til en af
de ældste klasser i livets skole, giver
tidligere provst Anders Bonde, der er
en meget humoristisk mand, os et
indblik i livets efterår.

4. november

"Johnsen var manden på bænken".
Misbrugskonsulent Peder Johnsen
var stærkt alkoholiseret, boede på
bagsædet af en bil og var dødssyg,
men en dag forærede han sin sidste
øl væk og begyndte et nyt liv.

18. november

"Jutlandia - krig, kald og kærlighed".
Journalist og forfatter Helle Juhl
fortæller om de danske sygeplejer-
sker, der ydede humanitær bistand
under Koreakrigen på hospitalsskibet
Jutlandia.

2. december

Juleafslutning ved "Præsten og
Degnen", alias sognepræst Inge
Dorthe Kaasgaard og operasanger-
inde Inger Kold, der vil underholde
med sang, musik og fortællinger.
Denne mødegang serveres der gratis
kaffe og julegodter.

Bestyrelse:

Formand:

Lene Lund,
Emil Resensvej 47, Herning
Mobil 29 92 58 50

Næstformand:

Iben Brock,
Spinkebjerg 31, Gjellerup, Herning
Mobil 22 12 95 53

Kasserer:

Tove Katstrup,
Karen Blixens Vej 1P, Ikast
Mobil 40 70 90 51

Bestyrelsesmedlemmer:

Birde Lindholm,
Sabroesvej 3D, 4. sal, dør 5,
Herning
Mobil 23 67 76 75
Doris de Voss,
Ørnevej 32, Herning
Mobil 21 66 06 32

REGION SJÆLLAND**ROSKILDE**

Alle debatmøder holdes i Byens Hus,
Lokale Tankerummet kl. 14-16.

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 23 46 45 95
britta.poulsen@privat.dk
Kirsten Rudfeld
Tlf. 29 61 28 81
rudfeld@webspeed.dk

UDLAND**GRØNLAND**

Folkevirke i Nuuk

Kontakt:

Rebekka Olsvig,
Jens Kreutzmann Aqq 30,
postboks 575,
3900 Nuuk, Grønland

Fællesskab med forskelligheder

– Vær med til at starte debatten ved at tage fotos med din mobiltelefon

Folkevirke ønsker under overskriften "Fællesskab med forskelligheder" at sætte fokus på seks hovedemner. Emner, som har relevans i alle kulturkredse.

Emnerne er valgt, fordi de erfaringsmæssigt kan give anledning til misforståelser, hvis man ikke er fortrolig med hinandens kulturer.

Folkevirke ønsker, at man ved debatter med udgangspunkt i fotos og korte tekster kan være med til at imødegå, at der opstår parallelsamfund og grupperinger, hvor man taler om "os og dem". I den proces er det vigtigt, at man får forståelse for hinandens kulturer. At man får et indblik i bl.a. omgangsformer og uudtalte kulturelle forståelser. Det er de kulturelle koder, som kan give anledning til misforståelser og fejlfortolkninger i hverdagen.

Fotografierne og teksterne skal besvare et eller flere af disse spørgsmål:

- Hvordan vælges et barns navn – og hvilke hensyn tages ved valget?
- Hvilken livsfest har størst betydning – og hvorfor?

- Hvad skal der ske, når du dør? Hvorfor er ritualerne vigtige?
- Hvor oplever du fællesskaber?
- Hvad er typisk dansk?
- Hvad er typisk i den kultur, som din familie har rødder i?

Så opfordringen fra Folkevirke lyder, at du og bekendte i din omgangskreds tager billeder med en mobil af et eller flere af emnerne.

Du skal sende dine fotos sammen med nogle korte kommentarer om, hvorfor netop dette motiv er relevant **senest 20. september 2024** til: folkevirke@folkevirke.dk

Materialet skal senere indgå i et idé- og inspirationsmateriale samt udstillinger og debattmøder landet over. Alle bidragsydere inviteres til møderne og vil få materialer tilsendt.

